

WERKGROEP HISPAGRAM

Basisgrammatica

# Spaans

# Inhoud

## Contenido

|   |                                      |    |
|---|--------------------------------------|----|
|   | Voorwoord                            | 9  |
|   | Prólogo                              |    |
|   | Algemene inleiding                   | 11 |
|   | Introducción general                 |    |
| 1 | Spelling en uitspraak                | 17 |
|   | Ortografía y pronunciación           |    |
|   | Het Spaanse alfabet                  | 17 |
|   | Spellingsproblemen                   | 21 |
|   | Klemtoon, lettergrepen en leestekens | 24 |
| 2 | Het lidwoord                         | 29 |
|   | El artículo                          |    |
|   | Het bepaald lidwoord                 | 29 |
|   | Het onbepaald lidwoord               | 34 |
| 3 | Het zelfstandig naamwoord            | 39 |
|   | El sustantivo                        |    |
| 4 | Het bijvoeglijk naamwoord            | 47 |
|   | El adjetivo                          |    |
| 5 | Het bijwoord                         | 55 |
|   | El adverbio                          |    |
| 6 | De vergelijking                      | 59 |
|   | La comparación                       |    |

|    |                                                           |     |
|----|-----------------------------------------------------------|-----|
| 7  | De woordvorming<br><i>La formación de palabras</i>        | 65  |
| 8  | De voornaamwoorden<br><i>Los pronombres</i>               | 69  |
|    | Het persoonlijk voornaamwoord                             | 71  |
|    | Het wederkerend voornaamwoord                             | 81  |
|    | Het wederkerig voornaamwoord                              | 86  |
|    | Het bezittelijk voornaamwoord                             | 87  |
|    | Het aanwijzend voornaamwoord                              | 90  |
|    | Het betrekkelijk voornaamwoord                            | 94  |
|    | Het vragend voornaamwoord                                 | 101 |
|    | Het onbepaald voornaamwoord                               | 104 |
| 9  | Het voorzetsel<br><i>La preposición</i>                   | 111 |
| 10 | Het telwoord<br><i>El numeral</i>                         | 121 |
|    | De hoofdtelwoorden                                        | 121 |
|    | De rangtelwoorden                                         | 123 |
| 11 | Het voegwoord<br><i>La conjunción</i>                     | 127 |
| 12 | Het werkwoord<br><i>El verbo</i>                          | 135 |
|    | De enkelvoudige tijden                                    | 138 |
|    | <i>De tegenwoordige tijd (vorm)</i>                       | 138 |
|    | De regelmatige werkwoorden                                | 138 |
|    | De werkwoorden met een onregelmatigheid in hun vervoeging | 139 |
|    | De onregelmatige werkwoorden                              | 143 |
|    | <i>De tegenwoordige tijd (gebruik)</i>                    | 145 |
|    | Indicativo:                                               |     |
|    | presente de indicativo                                    | 145 |
|    | Subjuntivo:                                               |     |
|    | presente de subjuntivo                                    | 147 |
|    | <i>De verleden tijd (vorm)</i>                            | 152 |
|    | De regelmatige werkwoorden                                | 152 |
|    | De werkwoorden met een onregelmatigheid in hun vervoeging | 153 |
|    | De onregelmatige werkwoorden                              | 154 |

|    |                                                           |     |
|----|-----------------------------------------------------------|-----|
|    | <i>De verleden tijd (gebruik)</i>                         | 158 |
|    | Indicativo:                                               |     |
|    | presente perfecto/definido                                | 158 |
|    | definido/imperfecto                                       | 159 |
|    | Subjuntivo:                                               |     |
|    | imperfecto de subjuntivo                                  | 162 |
|    | <i>De toekomstige tijd (vorm)</i>                         | 164 |
|    | De regelmatige werkwoorden                                | 164 |
|    | De werkwoorden met een onregelmatigheid in hun vervoeging | 165 |
|    | De onregelmatige werkwoorden                              | 165 |
|    | <i>De toekomstige tijd (gebruik)</i>                      | 166 |
|    | futuro                                                    | 166 |
|    | condicional                                               | 167 |
|    | <i>De samengestelde tijden (vorm)</i>                     | 169 |
|    | Indicativo:                                               |     |
|    | presente perfecto                                         | 170 |
|    | pluscuamperfecto                                          | 170 |
|    | pretérito anterior                                        | 171 |
|    | futuro perfecto                                           | 171 |
|    | condicional perfecto                                      | 171 |
|    | <i>De samengestelde tijden (gebruik)</i>                  | 172 |
|    | Indicativo:                                               |     |
|    | presente perfecto                                         | 172 |
|    | pluscuamperfecto                                          | 172 |
|    | pretérito anterior                                        | 173 |
|    | Subjuntivo:                                               |     |
|    | presente perfecto                                         | 173 |
|    | pluscuamperfecto                                          | 173 |
|    | <i>De gebiedende wijs (vorm en gebruik)</i>               | 174 |
|    | <i>De niet-persoonsvormen van het werkwoord</i>           | 177 |
|    | infinitivo                                                | 177 |
|    | gerundio                                                  | 184 |
|    | participio                                                | 189 |
| 13 | <b>Zijn</b>                                               | 193 |
|    | <b>Haber [hay], ser, estar</b>                            |     |
|    | Vorm                                                      | 193 |
|    | Gebruik                                                   | 194 |

|    |                                                                                      |     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 14 | Worden<br>Verbos de ‘cambio’                                                         | 201 |
| 15 | De lijdende vorm en constructies met ‘se’<br>La voz pasiva y construcciones con ‘se’ | 205 |
| 16 | Schema’s voor de vervoeging van de werkwoorden                                       | 211 |
|    | Regelmatige werkwoorden op -ar                                                       | 211 |
|    | Regelmatige werkwoorden op -er                                                       | 212 |
|    | Regelmatige werkwoorden op -ir                                                       | 213 |
|    | Werkwoorden met diftongatie                                                          | 214 |
|    | Werkwoorden met klinkerwisseling                                                     | 215 |
|    | Werkwoorden met diftongatie en klinkerwisseling                                      | 216 |
|    | Werkwoorden met toevoeging van een k-klank                                           | 217 |
|    | Werkwoorden met toevoeging van een j-klank                                           | 218 |
|    | Werkwoorden met een verschuiving van het accent                                      | 219 |
|    | Onregelmatige werkwoorden                                                            | 220 |
|    | Bibliografie / Bibliografía                                                          | 221 |
|    | Index                                                                                | 223 |

# Voorwoord

## Prólogo

De geschiedenis van de werkgroep Hispagram begint in 1982. In dat jaar besloten acht docenten Spaans, die voor het merendeel werkzaam waren aan een universiteit, samen te werken in een project met als doel één grammaticasyllabus te schrijven voor eerstejaars studenten. Als uitgangspunt is toen de syllabus ‘Basisgrammatika voor het Spaans’, samengesteld door Truus van Delft van de Universiteit Leiden, gekozen.

In de loop van enige jaren is deze syllabus uitgegroeid tot een grammaticaboek voor een breder publiek van beginnende cursisten Spaans, de Basisgrammatika Spaans, uitgegeven bij Coutinho in april 1985.

Op dat moment bestond de werkgroep Hispagram uit Lily Coenen, Truus van Delft, Peter van den Heuvel, Troetje Loewenthal, John Merkelbagh, Anita de Valk, Myriam Wedershoven en Marga Zelders.

In de loop der jaren is deze grammatica herzien, aangevuld, verdiept, herordend, en aangepast en in mei 1991 hebben vijf leden van de werkgroep Hispagram, de huidige vier én John Merkelbagh, samen gewerkt aan een grondige herziening bij de uitgave van de 5e druk, waarin nieuwe ervaringen en kennis werden verwerkt, evenals kritische aantekeningen en opmerkingen van collega's, studenten en leerlingen.

Na al deze jaren blijkt deze Basisgrammatica voor het Spaans met het bijbehorende Oefeningenboek en het Antwoordenboek, nog altijd waardevol voor steeds weer nieuwe lichten studenten en leerlingen. In deze nieuwe eeuw vonden de uitgever en de huidige leden van de werkgroep dat het tijd was voor een verjongingskuur van het boek, een overzichtelijker layout en een uitgave in twee kleuren.

De oorspronkelijke uitgave, door velen het ‘rooie’ boek genoemd is van uiterlijk en kleur veranderd, en dat geldt ook voor de bijbehorende boeken. Wat de inhoud betreft hebben wij een algemene inleiding toegevoegd

en elk hoofdstuk opnieuw onderworpen aan een kritische blik. Wij hopen dat deze grondig herziene, 9e druk, een stimulerende bijdrage zal blijven leveren aan het leren van het Spaans door nieuwe generaties leerlingen en studenten. En natuurlijk houden we ons ook ditmaal aanbevolen voor uw kritisch commentaar.

Laren, 30 maart 2001

Truus van Delft, Anita de Valk, Myriam Wedershoven en Marga Zelders

# Algemene inleiding

## Introducción general

In elke vorm van communicatie, of het nu gesproken taal betreft of geschreven taal, hebben we te maken met drie fundamentele elementen:

- de zender
- het bericht
- de ontvanger

Om een goede communicatie tot stand te brengen tussen zender en ontvanger heb je bij gesproken taal een minimale communicatie-eenheid nodig: dit is de **zin**.

Een zin bestaat meestal uit meerdere woorden, maar hij kan ook uit één woord bestaan. Dit woord kan een verschillende boodschap bevatten afhankelijk van de intonatie die je er aan meegeeft en afhankelijk van de context waarin het bericht plaatsvindt. Een voorbeeld daarvan is de gebiedende wijs in het Spaans: ¡*Canta!* (Zing!) ↔ *Canta* (hij zingt).

In de grammatica maken we van oudsher onderscheid tussen de **morfologie of vormleer**, de leer van de formele elementen van de grammatica, d.w.z. de verschillende vormen die een taal kent (bv. enkelvoud en meervoud), en de **syntaxis of zinsleer**, de leer van de functionele elementen van de taal, d.w.z. de verschillende wijzen waarop de formele elementen kunnen worden samengevoegd tot functionele elementen (bv. het gezegde en het onderwerp).

## De vormleer

### La morfología

Elke zin kan een aantal formele elementen bevatten:

**werkwoord**

**verbo**

niet-persoonsvormen

*formas no personales*

persoonsvormen

*formas personales*

**zelfstandig naamwoord**

**sustantivo**

**lidwoord**

**artículo**

**bijvoeglijk naamwoord**

**adjetivo**

**voornaamwoord**

**pronombre**

**bijwoord**

**adverbio**

**voorzetsel**

**preposición**

**voegwoord**

**conjunción**

geslacht

*género*

getal

*número*

onveranderlijk van vorm

De mens heeft het nodig de wereld om zich heen overzichtelijk te houden. In zijn eigen kleine wereld zal hij geen problemen hebben met de eerste en tweede persoon, spreker en aangesprokene zijn immers bekend. Het probleem zit hem in de derde persoon, omdat de hele rest van de wereld daar

onder valt, alle denkbare personen, dieren, planten, zaken, gebeurtenissen, enz.

In de taal beschikt de spreker over een aantal middelen om die wereld overzichtelijk te houden, hij kan nader bepalen, hij kan aanwijzen, hij kan verwijzen en hij kan een naam geven, een eigennaam of een algemene benaming. Hij doet dat door het gebruik van een zelfstandig naamwoord dat hij vergezeld kan laten gaan door een lidwoord, een voornaamwoord, een bijvoeglijk naamwoord of andere hulpmiddelen om zijn bedoeling duidelijk te maken aan de aangesprokene. In de grammatica heet dit de **nominale** groep.

Welke en hoeveel hulpmiddelen de spreker moet gebruiken om goed te kunnen communiceren is afhankelijk van de omstandigheden. Maar we kunnen ervan uitgaan dat je pas een extra middel gebruikt als je bang bent dat er anders misverstanden ontstaan.

Gebruik je een eigennaam, bijvoorbeeld *Jaime*, dan heb je op zich al voldoende informatie gegeven. Gebruik je echter het woord *man*, dan weet de aangesprokene niet over wie je het precies hebt, ook al kent hij het woord *man* en heeft hij daar een beeld bij.

We zullen zien in de taal dat het gebruik van die hulpmiddelen sterk afhankelijk is van de situatie waarin de spreker en aangesprokene verkeren. We zullen ook zien dat niet elke taal de wereld op dezelfde manier organiseert. Dat verklaart ook de verschillen tussen de talen waar wij ons in deze grammatica mee bezig houden, het Spaans en het Nederlands.

Nadat we duidelijkheid hebben over de *nominale groep* zal de spreker willen aangeven wat de kern daarvan, d.w.z. het zelfstandig naamwoord, **doet**, welke handelingen hij verricht of in welke omstandigheden hij zich bevindt. Dit vormt de **verbale groep**, met als kern een werkwoord, *verbo*. Deze groep zullen we in vrijwel elke taaluiting tegenkomen, ook wanneer we alleen te maken hebben met een 1e en 2e persoon, de spreker en aangesprokene.

Het bericht dat de zender, de spreker, wil overbrengen aan de ontvanger, de aangesprokene, wordt begrijpelijk door het samenvoegen van een aantal *formele* elementen tot *functionele* elementen, waardoor de rol van elk element in de zin betekenis krijgt. Dit geheel noemen we *de zinsleer, la syntaxis*.

## De zinsleer

### La sintaxis

Een functioneel element kan bestaan uit één of meer woorden en kan op zichzelf een hele zin vormen.

### De zin

#### La oración

Een zin kan zoals gezegd bestaan uit één woord, maar zal meestal bestaan uit minimaal twee functionele basiselementen: het gezegde (met een vervoegd werkwoord), en het onderwerp (al dan niet expliciet genoemd).

### Het gezegde

#### El predicado

We onderscheiden twee soorten gezegdes:

- Het werkwoordelijk gezegde, *el predicado verbal* (werkwoord + functionele elementen).

**Los abuelos quieren mucho a sus nietos.**

Opa en oma houden veel van hun kleinkinderen.

- Het naamwoordelijk gezegde, *el predicado nominal* (koppelwerkwoord + naamwoordelijk deel van het gezegde, *verbo copulativo + atributo*).

**Mi primo es piloto.**

Mijn neef is piloot.

Tussen het gezegde en het onderwerp bestaat gewoonlijk een formele relatie: enkelvoud en meervoud.

Bv. *Juan canta*, Jan zingt; *Juan y María cantan*, Jan en Maria zingen.

En in het geval van een naamwoordelijk gezegde: ook mannelijk en vrouwelijk.

**Mis tíos son muy simpáticos.**

Mijn oom en tante zijn erg aardig.

Naast het onderwerp en gezegde kunnen we nog andere functionele elementen in een zin tegenkomen, namelijk:

- het lijdend voorwerp, *el complemento directo*
- het meewerkend voorwerp, *el complemento indirecto*
- het voorzetselvoorwerp, *el suplemento*
- de bijwoordelijke bepaling, *el complemento circunstancial*.

De diverse functionele elementen kunnen samenkomen in één zin, de *enkelvoudige* zin, of in twee of meer onderling verbonden zinnen, de *samengestelde* zin.

### De enkelvoudige zin

#### La oración simple

Deze zin heeft één vervoegd werkwoord en syntactische onafhankelijkheid. Hij staat op zichzelf en wordt daarom hoofdzin genoemd.

Normaliter staat deze zin in de aantonende wijs, de *indicativo*, want het gaat om reële, concrete gebeurtenissen.

Llueve en Amsterdam.

Het regent in Amsterdam.

Mi marido acaba de salir.

Mijn man is zojuist vertrokken.

### De samengestelde zin

#### La oración compuesta

Deze zin heeft meer dan één vervoegd werkwoord; de zinnen zijn met elkaar verbonden door verbindingswoorden of voegwoorden.

Afhankelijk van de hiërarchische relatie tussen deze zinnen onderscheiden we:

Gecoördineerde zinnen, *oraciones coordinadas*: combinaties van twee of meer hoofdzinnen, al dan niet onderling verbonden door een nevenschikkend voegwoord. Deze zinnen staan gewoonlijk in de *indicativo*.

Hace siempre lo mismo: se levanta,  
desayuna, va al trabajo, etc.

Hij doet altijd hetzelfde, hij staat op,  
ontbijt, gaat naar zijn werk, enz.

Me gustaría ir de vacaciones, pero  
no tengo tiempo.

Ik zou graag op vakantie gaan, maar  
ik heb geen tijd.

Ondergeschikte zinnen, *oraciones subordinadas*: een of meer bijzinnen, die afhankelijk zijn van een hoofdzin of een bijzin en die worden ingeleid door een onderschikkend voegwoord. Deze zinnen kunnen in de *indicativo* of *subjuntivo*, de aanvoegende wijs, staan.

Afhankelijk van de functionele rol die een bijzin heeft in de samengestelde zin kunnen we spreken van:

- een nominale bijzin (met de functie van een zelfstandig naamwoord)

*Es improbable que venga.*

Het is onwaarschijnlijk dat hij komt.

- een bijvoeglijke of betrekkelijke bijzin (met de functie van een bijvoeglijk naamwoord)

*El hombre con quien estoy casada se llama Juan.*

De man met wie ik getrouwd ben, heet Jan.

- een bijwoordelijke bijzin (met de functie van een bijwoordelijke bepaling).

*Cuando vea a Luis le contaré la buena noticia.*

Zodra ik Luis zie zal ik hem het goede nieuws vertellen.

Deze basisgrammatica is bedoeld als een gebruiksgrammatica voor beginners. Ons streven is de Nederlandse leerling en student een zodanig houvast te bieden dat hij een goede basiskennis kan opbouwen van het Spaans van Spanje. Wij verwachten dat degene die meer details wil weten over vorm en gebruik zijn kennis uitbreidt door bestudering van een of meer van de vele Spaanse grammatica's. Achter in het boek treft u een overzicht aan van de grammaticaboeken die wijzelf geraadpleegd hebben.

Elk hoofdstuk begint zo mogelijk met een schema waarin een overzicht wordt gegeven van de verschillende vormen die het betreffende grammaticaal onderwerp heeft. Vervolgens wordt zonodig, uitleg gegeven over de **vorm** en daarna over het **gebruik**, voor zover dat verschilt van het gebruik in het Nederlands of wanneer dat voor de student specifieke problemen oplevert.

# 1 Spelling en uitspraak

## Ortografía y pronunciación

### Het Spaanse alfabet El alfabeto español

Het Spaanse alfabet kent 29 letters: 5 klinkers en 24 medeklinkers.

|          |           |          |               |
|----------|-----------|----------|---------------|
| a (a)    | g (ge)    | m (eme)  | s (ese)       |
| b (be)   | h (hache) | n (ene)  | t (te)        |
| c (ce)   | i (i)     | ñ (eñe)  | u (u)         |
| ch (che) | j (jota)  | o (o)    | v (uve)       |
| d (de)   | k (ka)    | p (pe)   | w (uve doble) |
| e (e)    | l (ele)   | q (cu)   | x (equis)     |
| f (efe)  | ll (elle) | r (erre) | y (i griega)  |
|          |           |          | z (zeta)      |

### Enkele aanwijzingen voor de uitspraak

#### ♦ De klinkers Las vocales

a, e, i, o, u

In het Spaans worden de klinkers open en duidelijk uitgesproken (dus nooit stom zoals de *e* in het Nederlandse *vader*).

De uitspraak ligt ongeveer tussen de korte en de lange Nederlandse klinker in. Bv. *la cámara, el coro, cero*.

De *i* is in uitspraak gelijk aan de Nederlandse *ie* zoals in *Piet*. Bv. *el libro*.

De *u* is in uitspraak gelijk aan de Nederlandse *oe* zoals in *knoet*. Bv. *el curso*.  
Maar:

de *u* wordt niet uitgesproken in de combinaties: *gue, gui, que* en *qui* (zie blz. 20).

## ♦ De tweeklanken en drieklanken

### Los diptongos y triptongos

- **Woorden die een combinatie van twee klinkers bevatten:**

De *a*, *e* en *o* zijn sterke klinkers, de *i* en *u* zijn zwakke klinkers.

Een combinatie van een zwakke en een sterke klinker telt voor één lettergreep; dit noemt men een tweeklank, *diptongo*. De zwakke klinkers *i* en *u* krijgen dan een *j*- respectievelijk *w*-achtige klank. De sterke klinker krijgt hier meer nadruk dan de zwakke.

la historia (his-to-ria)

de geschiedenis, het verhaal

la pieza (pie-za)

het onderdeel

In een dergelijke combinatie kan een zwakke klinker alleen de klemtoon krijgen door middel van een geschreven accent. In dit geval is er geen sprake van een tweeklank.

el país (pa-ís)

het land

María (Ma-rí-a)

Maria

Ook een combinatie van twee zwakke klinkers vormt een tweeklank.

In zo'n geval krijgt de eerste een *j*- respectievelijk *w*-achtige klank terwijl de tweede zijn eigen klank (*ie* respectievelijk *oe*) behoudt.

¡cuidado! (cui-da-do)

pas op!

la ciudad (ciu-dad)

de stad

Maar:

Een combinatie van twee sterke klinkers vormt géén tweeklank en telt dan ook voor twee lettergrepen.

el rodeo (ro-de-o)

de rodeo

el maestro (ma-es-tro)

de meester

- **Woorden die een combinatie van drie klinkers bevatten:**

Wanneer in een combinatie van drie klinkers de sterke klinker in het midden staat, met twee zwakke klinkers eromheen, vormt de combinatie één lettergreep, met de meeste nadruk op de sterke klinker. Deze combinatie noemt men een drieklank, *triptongo*.

De zwakke klinkers *i* en *u* krijgen ook hier een *j*- respectievelijk *w*-achtige klank terwijl de sterke klinker meer nadruk krijgt.

**miau (miau)**

miauw

**enviáis (en-viáis)**

jullie sturen

Ook in een combinatie van drie klinkers kan een zwakke klinker alleen de klemtoon krijgen door middel van een geschreven accent. In dit geval is er geen sprake van een drieklank.

**podíais (po-dí-ais)**

jullie konden

**oían (o-í-an)**

zij hoorden

## ♦ De medeklinkers **Las consonantes**

Het Spaans kent geen combinatie van twee dezelfde medeklinkers, bv. *la asociación, difícil, posible*, behalve soms bij de *n* en in leenwoorden, bv. *la innovación, la cassette*. Een combinatie van twee *c*'s komt wel voor in het Spaans, bv. *la acción*, maar dan gaat het om twee verschillende klanken. De *ch* en de *ll* bestaan uit twee geschreven letters maar zij worden als één letter beschouwd en zijn niet scheidbaar.

Ditzelfde geldt voor de *rr*, die echter alleen midden in een woord voorkomt. In veel woordenboeken staan deze letters apart gerubriceerd.

De volgende medeklinkers verschillen in uitspraak van die van het Nederlands:

- b/v** zijn gelijk in uitspraak en worden aan het begin van een woord en na een andere medeklinker uitgesproken als de Nederlandse *b*. Bv. *Barcelona, Valencia, Amberes*. In alle andere gevallen klinken ze veel zachter: als de Nederlandse *b*, maar dan zonder de lippen te sluiten. Bv. *Cuba, Ávila*.
- c** klinkt ongeveer als *θ* in het Engelse *truth* voor de klinkers *e, i*. Bv. *Cervantes, el circo*.  
Klinkt als *k* in *kat* voor de klinkers *a, o, u*, en op het eind van een lettergreep of woord. Bv. *Carmen, Colombia, Cuenca, el diccionario, chic*.
- ch** klinkt ongeveer als *ch* in het Engelse *much*. Bv. *Chile*.

- d** klinkt aan het begin van een woord en na een medeklinker ongeveer als de Nederlandse *d*. Bv. *Diego, Londres*.  
Klinkt zwakker tussen twee klinkers. Bv. *la radio*.  
Wordt aan het eind van een woord zo zwak uitgesproken dat hij bijna niet te horen is. Bv. *Madrid*.
- g** klinkt als de *g*-klank in *lachen* voor de klinkers *e, i*. Bv. *Gerona, el giro*.  
Klinkt als de *g* in het Franse *garçon* voor de klinkers *a, o, u*, en voor een andere medeklinker. Bv. *Málaga, Goya, Guadalupe, Grecia*.  
Voor de klinkers *e, i* wordt deze laatste klank geschreven als *gu*, waarbij de *u* niet wordt uitgesproken. Bv. *la guerrilla, la guitarra*.  
Wanneer de *u* in *gu* voor *e, i* wél uitgesproken moet worden krijgt hij een trema. Bv. *la antigüedad*.
- h** wordt niet uitgesproken. Bv. *Holanda, el vehículo*.
- j** klinkt als de *g*-klank in *lachen*. Bv. *Jerez*.
- k** komt alleen in leenwoorden voor. Bv. *el kilo*.
- l** klinkt als *l*, maar dun uitgesproken (de tong tegen de achterzijde van de boventanden brengen). Bv. *Lérida*.
- ll** klinkt als *lj* in *paljas*, maar uitgesproken als één klank. (Te oefenen door de pauze na de klinker te maken: pa-*ljas*.) Bv. *Castilla*.
- n** klinkt als de Nederlandse *n*. Bv. *Navarra*.  
Klinkt als *m* vóór een *b* of een *v*. Bv. *en Barcelona, la invasión*.  
Wordt niet uitgesproken vóór een *m*. Bv. *la inmigración*.
- ñ** klinkt als *nj* in *ranja*, maar uitgesproken als één klank. (Te oefenen door de pauze te maken na de klinker: ra-*nja*.) Bv. *España*.
- q** klinkt als *k* in *kat* en komt alleen voor in combinatie met een *u* die niet wordt uitgesproken. Deze combinatie kan alleen gevolgd worden door de klinkers *e, i*. Bv. *Quito, quechua*.
- r** wordt met een rollende tong, voor in de mond uitgesproken.  
Midden in een woord en aan het eind van een woord rolt hij zwakker. Bv. *Perú, Ecuador*.

Aan het begin van een woord en na de medeklinkers *l*, *n* of *s* rolt hij sterker. Bv. *Roma*, *alrededor*, *Enrique*, *Israel*.

Deze laatste (sterker rollende) *r*-klank wordt geschreven als *rr* tussen klinkers. Bv. *Marruecos*.

- s** wordt uitgesproken met de punt van de tong vlak achter de boventanden. Bv. *Casablanca*.  
Wordt niet uitgesproken als hij door een *r* gevolgd wordt. Bv. *las rosas*.
- w** komt alleen in leenwoorden voor. Bv. *el western*.
- x** klinkt als *ks* in *sfinx*. Bv. *el taxi*, *el examen*.  
Voor een medeklinker klinkt hij vaak als *s*. Bv. *Extremadura*, *el extranjero*.
- y** klinkt als de *j* in *jas*. Bv. *el yogur*, *hoy*, *la mayoría*.  
Alleen in het geval van het voegwoord *y* klinkt hij als *ie* in *Piet*. Bv. *Juan y Ernesto*.
- z** klinkt ongeveer als *θ* in het Engelse *truth*; hij wordt niet gebruikt vóór de klinkers *e*, *i* (behalve in enkele leenwoorden). Bv. *La Paz*, *Ibiza*.

## Spellingsproblemen Problemas ortográficos

### ◆ Klanken met meerdere schrijfwijzen

| <i>k</i> -klank        | <i>θ</i> -klank       | <i>x</i> -klank                 | <i>g</i> -klank        | <i>gw</i> -klank      |
|------------------------|-----------------------|---------------------------------|------------------------|-----------------------|
| a e<br>c- o qu-<br>u i | e a<br>c- z- o<br>i u | a<br>e e<br>g- j- i<br>i o<br>u | a e<br>g- o gu-<br>u i | a e<br>gu- gü-<br>o i |

## De *k*-klank

|           |                    |          |
|-----------|--------------------|----------|
| <b>c</b>  | a                  | Caracas  |
|           | o                  | Colombia |
|           | u                  | cultura  |
|           | medeklinker        | actor    |
|           | eind van een woord | tic tac  |
| <b>qu</b> | e                  | parque   |
|           | i                  | quinteto |
| <b>k</b>  | in leenwoorden     | kimono   |

## De *θ*-klank (als in het Engelse *truth*)

|          |                    |           |
|----------|--------------------|-----------|
| <b>c</b> | e                  | ceremonia |
|          | i                  | cigarro   |
| <b>z</b> | a                  | Zaragoza  |
|          | o                  | zona      |
|          | u                  | Zurbarán  |
|          | medeklinker        | Cuzco     |
|          | eind van een woord | La Paz    |

## De *x*-klank (als in *Gerrit*)

|          |                    |           |
|----------|--------------------|-----------|
| <b>g</b> | e                  | geografía |
|          | i                  | giro      |
| <b>j</b> | a                  | pijama    |
|          | e                  | Jerez     |
|          | i                  | jirafa    |
|          | o                  | Quijote   |
|          | u                  | Juan      |
|          | eind van een woord | reloj     |

De *g*-klank (als in het Franse *garçon*)

|           |             |           |
|-----------|-------------|-----------|
| <b>g</b>  | a           | Galicia   |
|           | o           | Goya      |
|           | u           | Guzmán    |
|           | medeklinker | Granada   |
| <b>gu</b> | e           | guerrilla |
|           | i           | Guipúzcoa |

De *gw*-klank

|           |   |            |
|-----------|---|------------|
| <b>gu</b> | a | Guatemala  |
|           | o | antiguo    |
| <b>gü</b> | e | antigüedad |
|           | i | pingüino   |

## ◆ **Spellingsveranderingen** **Cambios ortográficos**

Bij woorden die van vorm kunnen veranderen, zoals het zelfstandig naamwoord, bijvoeglijk naamwoord en het werkwoord, is het soms nodig de schrijfwijze aan te passen. (Zie ook de betreffende hoofdstukken.)

**la voz, las voces**  
**el barco, el barquito**

de stem, de stemmen  
de boot, het bootje

**feliz, felices**

gelukkig (enk. en mv.)

**coger**      **cojo – ¡coja!**  
**atacar**    **ataqué**  
**pagar**      **¡pague!**  
**analizar**   **analicé**  
**distinguir** **distingo**  
**exigir**      **¡exija!**  
**atestiguar** **¡atestigüe!**

pakken      ik pak – pakt u!  
aanvallen   ik viel aan  
betalen      betaalt u!  
ontleden    ik ontleedde  
onderscheiden ik onderscheid  
eisen        eist u!  
getuigen    getuigt u!

$i \rightarrow y$

Een onbeklemtoonde *i* in een twee- of drieklank (zie blz. 10 en 11) wordt geschreven als *y* aan het begin van een woord en tussen twee andere klinkers.

ir – yendo

leer – leyendo

construir – construyó

gaan – gaande

lezen – lezende

bouwen – hij bouwde

## Klemtoon, lettergrepen en leestekens Acento, sílabas y signos de puntuación

### ♦ Klemtoon en accentteken Acento tónico y acento ortográfico

Wanneer een woord eindigt op een *klinker* of op *n* of *s*, valt de klemtoon op de voorlaatste lettergreep.

el amigo

el joven

la crisis

de vriend

de jonge man

de crisis

Wanneer een woord uitgaat op een *medeklinker* (behalve *n*, *s*) valt de klemtoon op de laatste lettergreep.

el papel

la multitud

averiguar

het papier

de menigte

onderzoeken

Elk woord dat afwijkt van bovenstaande regels krijgt een geschreven accent, *acento ortográfico*.

el árbol

el marroquí

la canción

la música

de boom

de Marokkaan

het lied

de muziek